TC İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK Sınıf-12

KONU EKONOMİ ALANINDAKİ GELİŞMELER

EKONOMİ ALANINDAKİ GELİŞMELER

Türkiye İktisat Kongresi: XIX. yüzyıla gelindiğinde Osmanlı Devleti; kapitülasyonlar, teknik bilgi yetersizliği, sermaye yokluğu, yeni yatırım yapacak sanayici ve tüccarların olmaması gibi nedenlerle ekonomik çıkmaza girmişti. Uzun süren I. Dünya Savaşı ve ardından Millî Mücadele, Türk milletinin ekonomik kaynaklarını tüketmişti. Türkiye Cumhuriyeti'nde özellikle 1923-1930 yılları arasında ekonomide yaşanan gelişmeler İzmir İktisat Kongresi kararları doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.1930 yılından itibaren ekonomi politikalarında Devletçilik politikasına göre hareket edilmiştir. 1933 yılından sonra Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı doğrultusunda yatırımlar yapılmıştır.17 Şubat 1923'te yeni Türk Devleti'nin ekonomi politikasını belirlemek ve ülkeyi kalkındırmak için İzmir'de Türkiye İktisat Kongresi toplandı. Kongrenin başkanlığını Kâzım Karabekir yapmıştır. Türkiye İktisat Kongresi'nde yapılan çalışmalar sonucu **Misak-ı İktisadi** benimsendi. Ekonomi andı anlamına gelen Misak-ı İktisadi, Millî Mücadele vererek siyasal bağımsızlığını kazanan Türk milletinin, kendi kaynak ve yeterliliklerini kullanarak millî bir ekonomi kurmasını öngörüyordu. Böylece savaşla kazanılan siyasal bağımsızlık, ekonomik bağımsızlıkla desteklenerek tam bağımsızlığa ulaşılacaktı. Uzun yıllar boyunca verilen savaşlar sonucu yıpranan ülke ekonomisi düzene girdi. Ekonomide dışa bağımlılığı azalan Türkiye, buna eş olarak siyasal anlamda da gücünü artırdı.

Tarım Alanındaki Gelişmeler: Türkiye Cumhuriyeti kurulduğunda halkın yarıdan fazlası tarımla uğraşıyordu. Köylüler, ağır ve zorlu koşullarda büyük emekler harcayarak ancak geçinebilecekleri kadar ürün elde edebiliyorlardı. Ayrıca köylüden "aşar" adıyla ürettikleri ürünün % 10'u vergi olarak alınmaktaydı. Devlet tarım konusuna öncelik verdi. 1925'te çıkarılan bir kanunla aşar vergisi kaldırıldı. Bunun yanı sıra Ziraat Bankası çiftçilere kredi vermesi için bir kamu kuruluşuna dönüştürüldü. Yine 1929'da Zirai Kredi Kooperatifleri Kanunu çıkarıldı. Böylece ardı ardına kurulan zirai kredi kooparatifleri köylüyü ekonomik zorluklara karşı koruyan bir kalkan oldu. Ankara'da, Yüksek Ziraat Enstitüsü kurularak çiftçilere modern tarım yapmayı öğretecek uzmanlar yetiştirilmesi hedeflendi. 1926'da çıkarılan bir kanunla da ziraatte kullanılan taşıtlar ve makineler için gereken akaryakıt ve zirai ilaçların gümrük vergisi kaldırıldı. Böylece modern tarım teşvik edildi.1925'te yabancıların elindeki "tütün işletme hakkı" satın alınarak Tütün Reji İdaresi'ne son verilmiştir. 1925'te bilimsel tarım metotlarını ve modern tarım aletlerinin öğrenilmesini sağlamak amacıyla Atatürk Orman Çiftliği açılmıştır.

Sanayi ve Ticaret Alanındaki Gelişmeler: Cumhuriyet döneminde kalkınmanın temeli sanayiye dayanıyordu. Çünkü XIX. yüzyıldan itibaren dünya devletleri arasında ilerlemenin ölçüsü sanayi olmuştu. 26 Ağustos 1924'te Atatürk'ün girişimiyle özel sektöre kredi desteği sağlama ve ticareti canlandırma amacıyla Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk özel bankası olan İş Bankası kurulmuştur. 19 Nisan 1925'te Ticaret Bakanlığı tarafından sanayi kuruluşlarına yatırım yapmak, maden imtiyazlarını alıp işletmek amacıyla Sanayi ve Maadin Bankası kuruldu. 28 Mayıs 1927'de Teşvik-i Sanayi (Sanayiyi Özendirme) Kanunu kabul edilmiş ve özel girişimcilere bazı avantajlar sağlanmıştır. Ancak bu kanun amacına ulaşamadı. Yeni Türkiye Cumhuriyeti ekonomik alanda toparlanmaya çalışırken 1929'da, Amerika Birleşik Devletleri'nde başlayan ve bütün dünyayı saran "Dünya Ekonomik Bunalımı" Türkiye'yi de olumsuz etkiledi. Türkiye bu darboğazdan kurtulmak için devletçi ekonomi anlayışına yöneldi. Ayrıca planlı ekonomi anlayışı benimsendi.1934'te yürürlüğe konulan "Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı" ile kalkınma hamlesi devlet gözetiminde ve müdahalesiyle gerçekleştirilmeye başlandı. Ekonomide devletçilik anlayışı doğrultusunda sanayiyi geliştirmek için Kamu İktisadi Teşekkülleri (KİT) adı verilen, işletmesini devletin üstlendiği ekonomi kuruluşları kuruldu. Dokuma, cam ve şişe, kâğıt ve demir-çelik işletmeleri Türkiye'nin sanayileşmesine katkı sağlayan önemli kuruluşlardı. 1933'te Sümerbank, 1935'te Etibank ve MTA kuruldu. (1935)

Denizcilik Alanında Yapılan Çalışmalar: 1 Temmuz 1926'da çıkarılan Kabotaj Kanunu ile Türk kara sularında yalnızca Türkiye Cumhuriyeti Devleti vatandaşlarına gemi işletme hakkı verildi. Bu kanunun sağladığı güvenceyle ilerleyen yıllarda Türk deniz ticaret filosu kurulmaya başlandı. Bu alandaki çalışmalara mali destek sağlamak için Denizbank kuruldu.

SORULAR

1) Cumhuriyet Dönemi'nde TBMM'de kabul edilen ve Türkiye'nin kıta sahanlığını (deniz kıyı güvenliği) garanti altına alan yasa aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kabotaj Kanunu
B) Teşkilât-ı Esasiye Kanunu
C) Hıyanet-i Vataniye Kanunu
D) Takrir-i Sükun Kanunu
E) Teşvik-i Sanayi Kanunu

Cevap: A

2) Aşağıdakilerden hangisi Atatürk Dönemi'nde sanayinin gelişmesi için yapılan çalışmalardan biri değildir?

A) Etibank'ın kurulması
B) Teşvik-i Sanayi Kanunu'nun kabul edilmesi
C) Maadin Bankası'nın kurulması
D) Toprak Reformu Kanunu'nun çıkarılması
E) Maden Tetkik Arama Enstitüsü'nün kurulması

Cevap: D

3) İzmir İktisat Kongresi'nde Mustafa Kemal "… ülkemizi kalkındıracak olan yabancı yatırıma karşı değiliz. Bu kongre ile de ülkemiz ve milletimizin hakiki kurtuluşunu sağlayacak önemli kararlar alınacaktır. Bu kararlar ülkenin temelleri konumunda olacaktır." demiştir.

Bu bilgilere göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Yabancılardan finansal destek istendiği
B) Kongrede ekonomik kararların alındığı
C) Ülkenin kalkınmasının amaçlandığı
D) Yatırım amaçlı yabancı firmaların desteklendiği
E) Kurtuluşun ekonomik kalkınmaya bağlandığı

Cevap: A